

DOKTORANDSKÉ PŘÍSPĚVKY

Rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti v prípadoch dotknutých korupciou v medzinárodnej obchodnej arbitráži

Decision-making according to Ex Aequo Et Bono in Cases
Tainted by Corruption in the International Commercial Arbitration

Michaela Garajová*

Abstrakt

Rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti v medzinárodnej obchodnej arbitráži sa stáva pomerne častým javom. Striktnosť národných pravidiel neumožňuje stranám flexibilitu v sporoch, ktorú vzhľadom na dlhotrvajúce obchodné vzťahy potrebujú. To, že sa v rozhodovacom konaní neaplikujú národné právne predpisy neznamená, že by rozhodcovia nemali v rukách nástroje, ktoré môžu použiť v prípadoch, keď odhalia korupčné konanie strán priamo súvisiace s predmetným sporom. Rozhodcovia síce nemôžu prekročiť svoje právomoci, ale stále majú povinnosť skúmať a aplikovať verejný poriadok. Týmto sa musia riadiť aj v prípadoch, keď rozhodujú podľa zásad spravodlivosti.

Klíčová slova

Korupcia; zásady spravodlivosti; rozhodcovské konanie.

Abstract

Decision-making ex aequo et bono in international commercial arbitration is a relatively common phenomenon. The strictness of national rules does not allow the parties flexibility in disputes, that they need in view of long-standing business relationships. The fact that national law does not apply to arbitration does not mean that the arbitrators do not have the tools they can use in cases where they detect the corruption of parties directly related to the dispute in question. While arbitrators cannot go beyond their powers, they still have an obligation to investigate and enforce public order. This must also be done in cases where they decide ex aequo et bono.

Keywords

Corruption; Ex Aequo Et Bono; Arbitration.

* Mgr. Michaela Garajová, doktorandka, Katedra mezinárodního a evropského práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Ph.D. student, Department of International and European Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: misa.garaj@gmail.com

Úvod

V rámci medzinárodného rozhodcovského konania, na rozdiel od súdneho konania, existuje možnosť zvoliť si pre riešenie sporu pravidlá, ktoré stoja mimo národnú legislatívu. Riešenie sporu *amiable compositeur*, či rozhodovanie *ex aequo et bono*. Tieto tri spôsoby riešenia sporu majú spoločný základ, ktorého zdrojom nie sú národné pravidlá. Doktrína *ex aequo et bono*, alebo tiež zásady spravodlivosti, je vhodná pri riešení sporov v medzinárodnom rozhodcovskom konaní, ktoré sú dôsledkom komplexných vzťahov.¹ Je potrebné si uvedomiť, že arbitráž na medzinárodnom poli je zvolená ako spôsob vyriešenia sporu hlavne u vzťahov, ktoré sú dlhodobé a komplikované.² Tieto vzťahy sú, mimo právo, regulované aj medzinárodnými zvyklosťami a zavedenou praxou medzi konkrétnymi stranami pochádzajúcimi z rôznych právnych kultúr. Právny poriadok, ako všeobecný komplex pravidiel, nedokáže „spravodlivo“ odpovedať na jednotlivé otázky týkajúce sa konkrétneho problému vzniknutého medzi spolupracujúcimi stranami. Javí sa preto možnosť aplikovať pravidlá, ktoré stoja mimo právo, ale neodporujú mu, ako vhodnejšie a spravodlivejšie. Zásady spravodlivosti sa menia v čase a dokážu rýchlejšie reagovať na rôznorodé povahy sporov, ktoré v dnešnej dobe zaznamenávame.

Tento fakt neznamená, že uplatňovanie zásad spravodlivosti nepodlieha limitom. Zásady sú aplikované na základe vôle strán rozhodcami. Tieto prvky – limity, vôľa strán a rozhodovacia právomoc rozhodcov, sú kľúčovými komponentmi rozhodovania podľa zásad spravodlivosti v medzinárodnej obchodnej arbitráži.

Keďže stredom pomyselného vesmíru v obchodnej arbitráži sú strany a ich vôľa, je vhodné si zodpovedať otázku, či neexistuje záujem strán rozhodnúť ich spor v neformálnom, urýchlennom a spravodlivom konaní, rozhodcami, ktorí sú odborníkmi a disponujú adekvátnymi znalosťami, radšej než v konaní, ktoré je pre mnohých neflexibilné a striktné, viazané právnym poriadkom. Za voľbou neaplikácie národnej právnej úpravy môže stať aj názor strán, že určité ich protiprávne konania nemusia byť pri riešení sporu odhalené alebo vyriešené. Aký dôsledok bude mať umožnenie rozhodovať podľa zásad spravodlivosti o korupčnom jednaní strán? Majú rozhodcovia právomoc zaoberať sa týmto trestným konaním, ak nerozhodujú podľa písaného národného práva?

Tento článok sa zaoberá rozborom rozhodovania podľa zásad spravodlivosti v medzinárodnej obchodnej arbitráži v súvislosti s rozhodovaním v prípadoch, ktoré sú dotknuté korupčným jednaním strán. Hlavným bodom článku je zodpovedanie si otázky, či aj napriek rozhodovaniu podľa zásad spravodlivosti, majú rozhodcovia v rukách súbor

1 Pozri bod b) ods. 6 konečného rozhodcovského nálezu ICC č. 10728 publikované v Final Award in Case 10728. ICC International Court of Arbitration Bulletin, 2007, roč. 18, č. 1, s. 101. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

2 IUDICA, Giovanni. Ex Aequo et Bono. Three Cases of Arbitration, and Some Remarks About Equity. National Italian American Bar Association Law Journal, 2013, roč. 21, č. 37, s. 37.

pravidiel, ktoré môžu použiť ako nástroj proti korupčnému jednaniu strán v medzinárodnom prostredí.

1 Pojatie zásad spravodlivosti – *praeter legem* alebo *contra legem*?

Právny systém aj napriek svojej rigidnosti a striktnosti predstavuje súbor právnych pravidiel, ktoré obidve strany v rozhodcovskom konaní poznajú, špecifikuje stranám práva a povinnosti súvisiace s priebehom konania, ako aj s ich právnym postavením v spore. Naopak, v konaní, ktoré sa má rozhodnúť podľa zásad spravodlivosti existuje pre strany rada otáznikov.

Čo tento právny inštitút v sebe zahŕňa? Jedná sa o zásady uznávané pre určitú oblasť? Alebo sa jedná o všeobecne známe princípy, podľa ktorých sa má každý správať? Definovať inštitút zásad spravodlivosti bol a zostáva problémom.

Aristoteles vymedzil uplatňovanie zásad spravodlivosti ako určitú záchrannú páku, aby nedošlo k tomu, že zvrchované právo a jeho striktná interpretácia a aplikácia bude viesť k bezpráviu. Účelom zásad spravodlivosti bolo podľa jeho názoru zmiernenie dopadov uplatňovania striktného práva. V podstate samotné princípy, ktoré sú takto uplatňované, samé z právnych pravidiel vychádzajú a nakoniec ich aj nahrádzujú.³

Nepopierateľne, rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti je stranami využívané ako spôsob zmiernenia dopadov striktných národných právnych pravidiel. Rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti má určité výhody, predovšetkým ide o flexibilitu konania a spôsobov rozhodovania, ktoré sú viac ako vhodné pre riešenie sporov, ktoré vznikli z dlhotrvajúcich vzťahov, kde sú strany v postavení skôr partnerov ako strán, ktorých záujmy si navzájom odporujú.⁴ Okrem toho, strany medzinárodných obchodných vzťahov sa často obávajú aplikácie národných pravidiel, ktoré sú pre nich na jednej strane neznáme a na strane druhej aj nevýhodné. Vzhľadom k tomu, že národné právne úpravy naďalej regulujú rôzne aspekty obchodu odlišne, pre strany môže rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti predstavovať väčšiu právnu istotu v spravodlivé riešenie.

Sporné diskusie o povahe zásad spravodlivosti sa vedú už dlhé roky. Prevažuje názor, že rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti je rozhodovanie mimo právo. Nejedná sa o súbor pravidiel, ktorý by slúžil na vyplňovanie medzier v práve. Jedná sa o samostatný poriadok zahrňujúci zásady a princípy spravodlivého rozhodovania.⁵ Niektorí⁶

3 IUDICA, Giovanni. Ex Aequo et Bono. Three Cases of Arbitration, and Some Remarks About Equity. *National Italian American Bar Association Law Journal*, 2013, roč. 21, č. 37, s. 39.

4 ADEREMI, Adeyinka. Ex Aequo Et Bono Arbitration: To Be or Not To Be. Streamsowers & Köhn, 2016, s. 1–2.

5 TRAKMAN, Leon. Ex Aequo et Bono: Demystifying an Ancient Concept. *Chicago Journal of International Law*, 2008, roč. 8, s. 627.

6 Napr. Justice Lauterpacht v TRAKMAN, Leon. Ex Aequo et Bono: Demystifying an Ancient Concept. *Chicago Journal of International Law*, 2008, roč. 8, s. 625.

dokonca tvrdia, že rozhodovaním podľa zásad spravodlivosti dochádza k tvorbe nových vzťahov stojacich mimo právo. Dôsledkom je, že rozhodcovia nie sú viazaní existujúcimi právnymi povinnosťami.⁷

Panujú názory, že rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti je rozhodovanie *contra legem*. Dôvody pre toto tvrdenie sú viaceré. Rozhodcovia majú pri uplatňovaní a rozhodovaní podľa zásad spravodlivosti široký priestor na vlastné uváženie založené na spravodlivosti. Čo je spravodlivé a ktoré princípy budú rozhodcami uplatnené vyplýva z obchodných praktík a zvyklostí, ale aj z ich subjektívnych názorov. To nadväzuje aj na ďalší dôvod vyššie spomenutého záveru, a síce že rozhodcovia nerozhodujú v súlade s právom.⁸

Rozhodovaním podľa zásad spravodlivosti nemusí automaticky dochádzať k absolútnemu vylúčeniu použitia právnych pravidiel.⁹ Toto konštatovanie vyplýva aj z konečného rozhodcovského nálezu ICC¹⁰ č. 12070. Pokiaľ si strany zvolia rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti a neodkážu výslovne na právne pravidlá, nedostávajú sa rozhodcovia pri riešení ich sporu do úplného „vákuu“, kde by rozhodovali bez ohľadu na akékoľvek právo. Práve naopak, rozhodcovia sami majú právo odkázať na rozhodné právo, nemajú však povinnosť toto právo aplikovať.¹¹

Rovnaký záver vyplýva aj z konečného rozhodcovského nálezu ICC č. 10728, kde sa strany dohodli o aplikácii rozhodného práva a zároveň o rozhodovaní podľa zásad spravodlivosti. Rozhodca má rozhodnúť podľa zvoleného práva, ale (na základe rozhodcovskej zmluvy) má právo odchyliť sa od týchto právnych pravidiel práve aplikovaním zásad spravodlivosti.¹² Aj napriek práva odchyliť sa od právneho poriadku, rozhodcovia sú naďalej povinní rešpektovať verejný poriadok *lex arbitri*.¹³ Najmä u sporov, ktoré sú síce rozhodované podľa zásad spravodlivosti, ale priamo dotknuté korupčným konaním strán, musí na jednej strane existovať súbor pravidiel, ktoré dokážu adekvátne odpovedať na protiprávne jednanie strán a stanoviť pre strany jednoznačné právne dôsledky, a na strane druhej, aby boli tieto pravidlá rešpektované a aplikované, musí existovať všeobecne uznávaná povinnosť rozhodcov tieto pravidlá uplatňovať.

⁷ TRAKMAN, Leon. *Ex Aequo et Bono: Demystifying an Ancient Concept*. *Chicago Journal of International Law*, 2008, roč. 8, s. 627.

⁸ *Ibid.*, s. 635–636.

⁹ MANIRUZZAMAN, A F M. *The Arbitrator's Prudence in Lex Mercatoria: Amiable Composition And Ex Aequo Et Bono In Decision Making*. *Mealey's International Arbitration Report*, 2003, roč. 18, s. 1–2.

¹⁰ International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce (ďalej v texte ako „ICC“).

¹¹ Pozri bod. 43 konečného rozhodcovského nálezu č. 12070 publikované v *Final Award in Case 12070. ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 2007, roč. 18, č. 1, s. 108. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

¹² Pozri ods. 5 konečného rozhodcovského nálezu č. 10728 publikované v *Final Award in Case 10728. ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 2007, roč. 18, č. 1, s. 101. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

¹³ Pozri bod 4.3.1 konečného rozhodcovského nálezu ICC č. 12772 publikované v *Final Award in Case 12772. ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 2007, roč. 18, č. 1, s. 112. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

Rozhodca nie je síce v rámci arbitráže viazaný striktnou aplikáciou práva, ale naďalej musí zachovávať svoju nestrannosť a objektivnosť pri rozhodovaní. Uplatnenie zásad spravodlivosti je potrebné chápať nie ako povinnosť odchyliť sa od práva, ale ako samotné právo. Je však nutné poznamenať, že rozhodca nemá absolútnu slobodu pri rozhodovaní o tom, do akej miery (ne)uplatní zásady spravodlivosti. Rozhodca je obmedzený na strane jednej *lex arbitri* a na druhej strane vôľou strán vyjadrenou v rozhodcovskej zmluve.¹⁴

Tvrdenie, že rozhodcovia, ktorí sú na základe rozhodcovskej zmluvy, striktno obmedzení v aplikácii právnych pravidiel, je absurdné. Na základe vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že aj keď strany výslovne neurčia rozhodné právo v rozhodcovskej zmluve, rozhodcovia majú vždy právo aplikovať priame právne normy, napr. Viedenský dohovor o medzinárodnej kúpe tovaru, prípadne aplikovať národné právne pravidlá určené podľa noriem medzinárodného práva súkromného. Splnomocnenie rozhodovať podľa zásad spravodlivosti im ale umožňuje tieto právne pravidlá neaplikovať alebo sa od nich odchyliť s výnimkou verejného poriadku *lex arbitri*.

2 Právny základ rozhodovania podľa zásad spravodlivosti

Vymedzenie právneho základu, ktorý vôbec umožňuje existenciu rozhodcovského konania a udeľuje právomoc rozhodcov určitý spor rozhodnúť, závisí od zastávanej doktríny rozhodcovského konania konkrétneho štátu. Tieto doktríny sa nachádzajú na škále ohraňenej dvoma základnými, ale protichodnými bodmi. Jedným bodom je autonómia vôle strán vyjadrená v rozhodcovskej zmluve a druhým bodom je právomoc štátu regulovať a kontrolovať rozhodcovské konanie. Konkrétny prístup štátu a rešpektovanie určitej doktríny sa odvíja od prístupu národnej legislatívy k uznaniu, ktorý z týchto bodov a do akej miery tvorí právny základ pre existenciu rozhodcovského konania a právomoc rozhodcov. Rozbor doktrinálnych prístupov nie je primárnym cieľom tohoto článku. Avšak pre úplnosť vymedzenia právneho základu právomoci rozhodcov rozhodovať podľa zásad spravodlivosti, je dôležité načrtnúť aspoň niektoré prístupy. Vzhľadom na cieľovú skupinu čitateľov ďalej načrtneme prístup(y), s ktorými sa môžeme stretnúť v Českej republike.

Prístupy českej súdnej praxe a akademickej obec k platnej doktríne si navzájom odporujú. Z ustálenej judikatúry Ústavného súdu Českej republiky vyplýva skôr prístup k doktríne zmluvnej.¹⁵ Súdne konanie je výrazom pôsobnosti súdnej, teda verejnej moci, na rozdiel od rozhodcovského konania, ktoré síce má zákonnú základňu v podobe zákona

¹⁴ MANIRUZZAMAN, A F M. The Arbitrator's Prudence in Lex Mercatoria: Amiable Composition And Ex Aequo Et Bono In Decision Making. *Mealey's International Arbitration Report*, 2003, roč. 18, s. 2.

¹⁵ Pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV ÚS 174/02; sp. zn. I ÚS 339/02; sp. zn. IV. ÚS 511/03; sp. zn. III. ÚS 166/05; sp. zn. III ÚS 145/03; sp. zn. II ÚS 2169/07; sp. zn. II.ÚS 3059/08; sp. zn. Pl. ÚS 37/08; sp. zn. II. ÚS 2164/10.

o rozhodcovskom konaní, ale nastupuje až na základe zmluvného prvku, teda konkrétnej rozhodcovskej zmluvy. Rozhodcovské konanie sa tak stáva súkromným odklonom od konania súdneho.¹⁶ Podľa vnímania rozhodcovského konania súdmi sa skutočne jedná o neštátny orgán, stojací mimo súdnu sústavu, ale naopak týmito súdmi rešpektovaný.

Naproti tomu akademická obec sa prikláňa viac k doktríne zmiešanej.¹⁷ Samotný autor tohoto článku sa stavia medzi zástancov zmiešanej doktríny, teda stavu, kedy pre existenciu samotného rozhodcovského konania ako spôsobu vyriešenia sporu je podstatná vôľa strán zakladajúca právomoc rozhodcu a zároveň pozícia štátu a jeho verejných orgánov, ktoré sa „vzdali“ časti svojej právomoci rozhodovať zákonom vymedzené spory v prospech rozhodcov, ale stále si uchovávajú postavenie kontrolného orgánu. Strana totiž má právo obrátiť sa na súd, ako verejný orgán, a žiadať o prieskum rozhodcovského nálezu. Zároveň je prejav dopadov štátnej regulácie na rozhodcovské konanie možno vnímať v obmedzení rozhodcov rozhodovať len podľa vlastného uváženia s rešpektovaním vôle strán. Rozhodcovia sú viazaní aplikovaním *lex arbitri* a, čo je z pohľadu tohoto článku najviac dôležité, povinnosťou skúmať a aplikovať verejný poriadok.

2.1 Autonómia vôle strán

Autonómia vôle strán je teda jedným zo základných princípov, na ktorom je rozhodcovské konanie postavené. K aspektom tohto princípu patrí aj právo strán zvoliť si právo rozhodné pre spor medzi nimi.¹⁸ Mimo možnosť zvoliť si národné právo, zahŕňa aj právo zvoliť si rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti. Vôľa strán je vo finále reflektovaná v rozhodcovskej zmluve.

Rozhodcovská zmluva zakladá právomoc rozhodcov predmetný spor rozhodnúť. Mimo založenia právomoci vymedzuje ich rozsah a obsah. Rozhodcovská zmluva sa dá považovať za zrkadlo zhodných vôlí strán súvisiacich s riešením sporu. Strany výslovným dojednaním v rozhodcovskej zmluve udeľujú rozhodcovi právo odchyliť sa od práva a rozhodnúť výlučne podľa toho, čo považujú za spravodlivé v konkrétnom spore.¹⁹

Voľba uplatňovania zásad spravodlivosti v arbitráži je vymedzená stranami. Tie majú možnosť určiť v akom rozsahu a v akých otázkach bude rozhodca rozhodovať ich spor podľa zásad spravodlivosti. Takéto uplatňovanie môže byť limitované aj samotným rozhodným právom, prípadne môžu byť postavené na jednu úroveň. Častým prípadom je samotné rozhodnutie strán rozdeliť nároky, ktoré môžu vzniknúť v rámci plnenia

¹⁶ Pozri ods. 13 odôvodnenia uznesenia Ústavného súdu Českej republiky z dňa 28. 1. 2009, vo veci Pl. ÚS 37/08.

¹⁷ Pozri názor N. Rozehnalovej v ROZEHNALOVA, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 80–81.

¹⁸ ADEREMI, Adeyinka. *Ex Aequo Et Bono Arbitration: To Be or Not To Be*. Streamsowers & Köhn, 2016, s. 1.

¹⁹ Ibid.

zmluvy, do dvoch skupín. Jedna skupina nárokov bude rozhodovaná podľa zvoleného právneho poriadku, na druhú kategóriu nárokov sa budú pri ich rozhodovaní aplikovať zásady spravodlivosti.

Jedným z kľúčových dôvodov, prečo sa strany rozhodnú zvolit' si rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti je, že sa nespoliehajú na právo a jeho striktnú interpretáciu a aplikáciu, ale na samotných rozhodcov a ich rozum, odbornú vzdelanosť, životné a pracovné skúsenosti, schopnosť porozumieť obchodným aspektom sporu a bezúhonnosť. Pri aplikovaní zásad spravodlivosti sa prejaví povaha a nadanie rozhodcov rozhodnúť určitý spor.²⁰

Národná právna úprava väčšiny európskych krajín dáva stranám voľnosť v tom, či zmocnia rozhodcov, aby rozhodovali podľa zásad spravodlivosti. Napríklad podľa českého²¹, nemeckého²², poľského²³, rakúskeho²⁴, slovenského²⁵, či švajčiarskeho²⁶ zákona upravujúceho rozhodcovské konanie, majú strany právo zvolit' si mimo národné právo aj rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti. Ústavný súd Českej republiky dokonca pri vymedzovaní odlišnosti medzi súdnym a rozhodcovským konaním výslovne uviedol, že: „*oproti soudnímu řízení je referenčním systémem rozhodování sporu nikoli platné (hmotné) právo, nýbrž jsou připuštěny (vedle něj či namísto něj) i tzv. „zásady spravedlnosti“*“.²⁷ Právo strán zvolit' si rozhodovanie sporu v rozhodcovskom konaní podľa zásad spravodlivosti s miestom konania v Českej republike je priamo potvrdené súdnou praxou.

Vplyv na zavedenie tohoto spôsobu rozhodovania takmer vo všetkých európskych štátoch má určite aj UNICTRAL Vzorový zákon²⁸, ktorý sa stal predlohou mnohých národných právnych úprav rozhodcovského konania.²⁹

20 IUDICA, Giovanni. Ex Aequo et Bono. Three Cases of Arbitration, and Some Remarks About Equity. *National Italian American Bar Association Law Journal*, 2013, roč. 21, č. 37, s. 40.

21 § 119 zákon č. 91/2012 Z.z., o medzinárodnom práve súkromnom Českej republiky.

22 § 1051 ods. 3 občianskeho procesného poriadku v znení neoficiálneho anglického prekladu. Dostupné z: <https://wipolex.wipo.int/en/text/462514>

23 Čl. 1194 zákona z dňa 17. novembra 1964, občianskeho procesného poriadku Poľskej republiky. Dostupné z: <https://www.lexlege.pl/kodeks-postepowania-cywilnego/>

24 § 603 ods. 3 občianskeho procesného poriadku v znení neoficiálneho anglického prekladu. Dostupné z: <https://wipolex.wipo.int/en/text/230306>

25 § 31 ods. 4 zákona č. 244/2007 Z.z. o rozhodcovskom konaní Slovenskej republiky.

26 Čl. 187 časť. VIII kapitoly 7 švajčiarskeho zákona o medzinárodnej arbitráži v znení neoficiálneho anglického prekladu. *Federal Statute on Private International Law* [online]. Dostupné z: https://www.swissarbitration.org/files/34/Swiss%20International%20Arbitration%20Law/IPRG_english.pdf

27 Ods. 13 uznesenia Ústavného súdu Českej republiky ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. Pl.ÚS 37/08.

28 Pozri čl. 28 ods. 3 vzorového zákona Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo UNICTRAL.

29 Zoznam krajín, ktoré prijali právnu úpravu založenú na Vzorovom zákone sa nachádza na oficiálnych stránkach UNICTRAL: Status 1985 – UNICTRAL Model Law on International Commercial Arbitration, with amendments as adopted in 2006. *UNICTRAL* [online]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration_status.html

Rovnako tak aj väčšina pravidiel arbitrážnych súdov umožňuje stranám, aby si namiesto národného práva zvolili rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti. Článok 21 ods. 3 Rozhodcovských pravidiel medzinárodného arbitrážneho súdu v Paríži³⁰ na jednej strane oprávňuje strany sporu zvoliť si rozhodovanie podľa zásad spravodlivosti a na základe tohto výslovného zjednaní, dáva právo rozhodcom rozhodnúť predmetný spor podľa týchto zásad. Výnimku netvorí ani Poriadok rozhodcovského súdu pri Hospodárskej komore Českej republiky a Agrárnej komore Českej republiky.³¹

2.2 Právomoc rozhodcov rozhodovať podľa zásad spravodlivosti

Z pohľadu historického vývoja práva mohli sudcovia alebo rozhodcovia v prípade, že právo na určitú otázku nedokázalo odpovedať, alebo odpoveď neexistovala, vyplniť túto medzeru ich voľnosťou v konaní a premýšľaní. Týmto spôsobom sa právo postupne vyvíjalo a kodifikovalo. Právne pravidlá a zásady, ktoré sú písaným zákonom boli kedysi len myšlienky sudcov, z ktorých sa postupne stali rozhodnutia, na základe ktorých sa formulovali zásady. Všetko ale bolo postavené na spravodlivosti, ktorú sudcovia v konkrétnom prípade hľadali pre vyplnenie medzier v existujúcom práve.³²

Voľba uplatňovania zásad spravodlivosti pre rozhodcov neznamená, že sa má úplne odhliadnuť od medzinárodných pravidiel. Práve naopak. Rozhodca má povinnosť rozhodovať v súlade s právnymi pravidlami, pričom musí rešpektovať zmluvné povinnosti strán, prejav ich vôle.³³

Pri rozhodovaní podľa zásad spravodlivosti sa môže rozhodcovi javiť ako spravodlivé vyriešenie sporu aplikácia určitých národných pravidiel. Avšak, rozhodca musí zreteľne odôvodniť takúto aplikáciu, inak by hrozilo, že rozhodcovský nález rozhodnutý na základe určitého právneho poriadku by bol namietnutý. Dôsledkom nedostatočného odôvodnenia postupu rozhodcov pri aplikovaní zásad spravodlivosti na skutkový stav môže byť aj namietanie rozporu so zásadou spravodlivého procesu a koniec koncov aj zrušenia rozhodcovského nálezom súdom.³⁴

Na druhú stranu, rozhodca je viazaný vôľou strán vyjadrenou v rozhodcovskej zmluve. Ak by zmluva stanovila povinnosť rozhodcovi rozhodnúť spor podľa zásad spravodlivosti a on by aj napriek tomu aplikoval národné právo a túto aplikáciu by si riadne

³⁰ Pozri článok 21 ods. 3 Rozhodcovských pravidiel medzinárodného arbitrážneho súdu v Paríži.

³¹ Pozri § 9 Poriadok rozhodcovského súdu pri Hospodárskej komore Českej republiky a Agrárnej komore Českej republiky.

³² MANIRUZZAMAN, A F M. The Arbitrator's Prudence in Lex Mercatoria: Amiable Composition And Ex Aequo Et Bono In Decision Making. *Mealey's International Arbitration Report*, 2003, roč. 18, s. 5.

³³ TRAKMAN, Leon. Ex Aequo et Bono: Demystifying an Ancient Concept. *Chicago Journal of International Law*, 2008, roč. 8, s. 625.

³⁴ Pozri záver súdu prvého stupňa vo veci posúdenia rozhodcovského nálezom sp. zn. 08/32/003, ktorý bol potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu Českej republiky z dňa 27. 2. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3737/2011.

neodôvodnil, mohlo by sa jednat' o konanie rozhodcu *ultra vires*, teda o rozhodnutie mimo jemu zverenú právomoc.³⁵

Rozhodca je viazaný vôľou strán vyjadrenou v rozhodcovskej zmluve. To, že ho strany zmocnili k rozhodovaniu podľa zásad spravodlivosti neznamená, že základné zásady aplikované v konaniach o právach a povinnostiach strán môžu byť porušované. Dodržiavanie základného štandardu spravodlivého procesu stanoveného podľa *lex arbitri* musí byť uplatniteľné bez ohľadu na to, či má rozhodca povinnosť aplikovať právne pravidlá, alebo rozhodnúť spor podľa zásad spravodlivosti.

3 Existencia korupčného konania v rozhodcovskom konaní

Rozhodcovské konanie je z pohľadu osobného rozsahu tvorené rozhodcami a stranami sporu. Obe strany zúčastnené na rozhodcovskom konaní sa môžu dopustiť trestného činu ako je korupcia. V obidvoch prípadoch sú dôsledky a vplyv na rozhodcovské konanie závažné. Pravdepodobnosť protiprávneho konania strán je však oveľa vyššia a častejšia. Preto pre účely tohto článku vynecháme možné protiprávne konania rozhodcov a zameriame sa len na nezákonné správanie strán.

Tvrdenia o údajnej korupcii jednej zo strán môžu byť predložené rozhodcom zúčastnenou stranou, ktorá tvrdí, že existujúci zmluvný vzťah je len zásterkou pre nelegálnu zmluvu, ktorá bola uzavretá, alebo v prípade absencie obvinení strán, môžu rozhodcovia sami vzniesť tvrdenia o možnom korupčnom jednaní jednej alebo oboch strán, a to na základe svojich vlastných podozrení.

V zásade, primárnou povinnosťou rozhodcov nie je odhaľovať a vyšetrovať korupčné konania, ale skôr riešiť spor, ktorý pred nich strany predložili. Tak ako to uviedol L. Yves Fortier vo svojej prednáške, rozhodcovia sa neustále snažia vyhnúť rozhodovaniu o otázkach korupcie v arbitrážnom konaní prostredníctvom mnohých procedurálnych výhovoriek, ktoré v dôsledku toho vedú k nedostatku rozhodcovských nálezov, pri ktorých bola korupcia rozhodujúcou otázkou. To je dôvod, prečo je rozhodcovské konanie stále považované za „bezpečný prístav“ pre korupciu.³⁶

Náplň práce rozhodcov je v zásade podobná úlohe vnútroštátnych sudcov, pretože vykonávajú rovnaké činnosti v oblasti riešenia sporov, teda spor rozhodujú. Rozdielom medzi vnútroštátnymi sudcami a rozhodcami je právny základ, ktorý ich zmocňuje k rozhodovaniu, dôsledkom čoho, je aj rozdielne smerovanie ich povinnosti. Právny základ sa odvíja od zastávanej doktríny (vis. kapitola 2.), pričom v Českej republike sa môžeme stretnúť s prístupom skôr zmiešaným alebo zmluvným. Ústavný súd sa pri určovaní

35 IUDICA, Giovanni. Ex Aequo et Bono. Three Cases of Arbitration, and Some Remarks About Equity. *National Italian American Bar Association Law Journal*, 2013, roč. 21, č. 37, s. 41–42.

36 FORTIER, L. Y. Arbitrators, corruption, and the poetic experience: 'When power corrupts, poetry cleanses'. *Arbitration International*, 2015, roč. 31(3), s. 369.

povahy rozhodcovského nálezu vracia späť k tomu istému názoru, a síce, že „rozhodčí řízení není nalézáním práva, ale dotvářením závazkového vztahu smluvních stran. V rozhodčím řízení jde tedy o vyjasnění a narovnání vzájemných práv, jež se děje činností rozhodce v zastoupení stran, které na rozhodce smlouvou delegovaly svoji vůli.“³⁷ Súdna prax preto potvrdzuje záver, že sudcovia majú vo všeobecnosti povinnosť lojality voči spravodlivosti a vnútroštátnym právnym poriadkom,³⁸ rozhodcovia sú určitým spôsobom považovaní za „sluhov“ strán, keďže len vďaka ich vôli majú právo rozhodnúť určitý spor.³⁹ Napriek tomu musia nájsť rovnováhu medzi svojou oddanosťou voči stranám a ich vôľou vyjadrenou v arbitrážnej dohode, a súčasne ich lojalitou k medzinárodnému právnemu poriadku tvoreného protikorupčnými zmluvami a medzinárodným verejným poriadkom.⁴⁰

Existencia korupčného konania strán je v rozhodcovskom konaní čoraz častejším javom.⁴¹ Toto tvrdenie je možné dokázať bohatou praxou rozhodcov ICC, ktorí sa s korupčným jednaním stretli. V súvislosti s korupčným jednaním potom existuje rad otázok, s ktorými sa rozhodcovia musia v priebehu procesu rozhodovania vysporiadať – arbitrabilita korupčného jednania⁴², dopady korupčného konania na platnosť dohody medzi stranami⁴³, povinnosť dokázať korupčné správanie strán⁴⁴ apod. Cieľom tohoto článku je posúdiť pozíciu a povinnosť rozhodcu v prípade, že korupčné konanie je dokázané, pri rozhodovaní podľa zásad spravodlivosti aplikovať verejný poriadok ako záchrannú páku proti korupčného konaniu.

3.1 Limitácia rozhodovania podľa zásad spravodlivosti verejným poriadkom

Právne pravidlá regulujúce korupciu sú vo všeobecnosti považované za ustanovenia verejného poriadku. Ich uplatnenie je teda pre národných sudcov záväzné. Otázkou je,

37 Pozri bod. 21 nálezu Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 1. 11. 2011, vo veci sp. zn. II. ÚS 2164/10.

38 MOURRE, A. Arbitration and Criminal Law: Reflections on the Duties of the Arbitrator. *Arbitration International*, 2006, roč. 22(1), s. 109.

39 PAVIĆ, V. Bribery and International Commercial Arbitration – The Role of Mandatory Rules and Public Policy. *Victoria University of Wellington Law Review*, 2012, roč. 43, s. 669.

40 FORTIER, L. Y. Arbitrators, corruption, and the poetic experience: ‘When power corrupts, poetry cleanses’. *Arbitration International*, 2015, roč. 31(3), s. 378.

41 ALBANESI, Ch.; JOLIVER, E. Dealing with Corruption in Arbitration: A Review of ICC Experience. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*, 2013, s. 28.

42 Pozri záver sudcu Lagergrena v prípade ICC č. 1110 z roku 1963 a naproti tomu záver rozhodcu v prípade ICC č. 7047 v ALBANESI, Ch.; JOLIVER, E. Dealing with Corruption in Arbitration: A Review of ICC Experience. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*, 2013, s. 29.

43 Pozri zhrnutie záverov rozhodcov k otázke určenia neplatnosti dohody medzi stranami v rozhodcovskom konaní z dôvodu korupčného jednania v prípade ICC č. 3913 alebo č. 8891 v ALBANESI, Ch.; JOLIVER, E. Dealing with Corruption in Arbitration: A Review of ICC Experience. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*, 2013, s. 30.

44 Pozri závery rozhodcu v konečnom rozhodcovskom náleze ICC č. 16090 publikovanom v v Final Award in Case 16090. *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 2016, č. 1, s. 147. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

či aj rozhodcovia v medzinárodnej obchodnej arbitráži majú povinnosť tieto ustanovenia pri rozhodovaní sporu aplikovať.⁴⁵

Všeobecný konsenzus na aplikáciu verejného poriadku v medzinárodnej obchodnej arbitráži jednoznačne existuje. Rozhodcovia majú povinnosť vziať na vedomie verejný poriadok, aplikovať tieto pravidlá na konkrétny spor a rozhodnúť o ich porušení.⁴⁶

Aj napriek tomuto všeobecnému záveru existujú pochybnosti, verejný poriadok ktorého štátu majú rozhodcovia skúmať a aplikovať. Platí, že rozhodnutie rozhodcov v medzinárodnej obchodnej arbitráži je konečné a pre strany záväzné. Navyiac, rozhodcovia musia vydať rozhodnutie, ktoré je po právnej stránke vykonateľné. Ak by rozhodcovia neskúmali a neaplikovali verejný poriadok, ktorý v konaní aplikovať mali, hrozilo by, že by bol rozhodcovský nález v štáte jeho vydania zrušený.

Všeobecne môžeme hovoriť o dvoch úrovniach verejného poriadku, a teda vnútroštátny verejný poriadok a jeho užší výsek – medzinárodný verejný poriadok. Mimo toto rozdelenie, medzinárodné spoločenstvo rozlišuje aj transnacionálny verejný poriadok. Porušenie vnútroštátneho verejného poriadku nemusí nutne odôvodňovať odmietnutie uznania alebo výkonu rozhodcovského nález, pokiaľ takéto porušenie nepredstavuje aj porušenie medzinárodného verejného poriadku.

Napriek tomu, že povaha medzinárodného a transnacionálneho verejného poriadku je diametrálne odlišná, oba súbory pravidiel majú vplyv na priebeh rozhodcovského konania.

3.2 Medzinárodný verejný poriadok a jeho aplikácia

Obsah medzinárodného verejného poriadku sa v dôsledku globalizácie, ktorá priniesla nové medzinárodné normy týkajúce sa odsúdenia korupcie a iných hospodárskych zločinov v medzinárodnom obchode, mení. Medzinárodné dohovory⁴⁷ pozoruhodne ovplyvnili rozvoj medzinárodného verejného poriadku. Niet pochyb o tom, že určité formy korupcie nie sú tolerované jednotlivými národmi a že pravidlá, ktoré odsudzujú takéto správanie, sú súčasťou medzinárodných verejných poriadkov.⁴⁸

Podľa článku V ods. 2 písm. b) Dohovoru o uznávaní a vymáhaní cudzích rozhodcovských nálezov⁴⁹ môže byť uznanie a výkon rozhodcovského nálezu odoprený z dôvodu

45 MOURRE, A. Arbitration and Criminal Law: Reflections on the Duties of the Arbitrator. *Arbitration International*, 2006, roč. 22, č. 1, s. 115.

46 PAVIĆ, V. Bribery and International Commercial Arbitration – The Role of Mandatory Rules and Public Policy. *Victoria University of Wellington Law Review*, 2012, roč. 43, s. 677.

47 Napr. Dohovor Organizácie spojeným národov proti korupcií a Dohovor OECD o boji proti podplácaní zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách.

48 CREMADES, Bernardo a David CAIRNS. Transnational Public Policy in International Arbitral Decision-making: The case of bribery, money laundering and fraud. In: KARSTEN, Kristine a Andrew BERKELEY (eds.). *Arbitration – Money Laundering, Corruption and Fraud*. Paríž: ICC Publishing s.a., 2003, s. 80–81.

49 Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov.

jeho rozporu s medzinárodným verejným poriadkom štátu, kde sa žiada o uznanie a výkon.⁵⁰ Korupcia je totižto považovaná za hrozbu pre medzinárodný verejný poriadok, pretože umožňuje jednotlivcom vykonávať vplyv na iné oblasti podnikania.⁵¹ Preto všeobecné a medzinárodné odsúdenie korupcie, ktoré sa odzrkadľuje v existencii medzinárodného verejného poriadku zakazujúceho korupciu, nie je prekvapujúce. Je zrejmé, že existenciu medzinárodného verejného poriadku nemožno poprieť, pretože mnohé inštitúcie po celom svete akceptujú tento súbor pravidiel a prikazujú vnútroštátnym súdom a tribunálom, aby rešpektovali medzinárodný verejný poriadok v prípadoch, kde dochádza k jeho porušeniu. Povinnosť rozhodcov dodržiavať medzinárodný verejný poriadok konkrétneho štátu je preto absolútne nevyhnutná. Ak by rozhodcovia umožnili uplatnenie nároku, ktorý vyplýva zo vzťahu dotknutého korupciou a neuplatnili by medzinárodný verejný poriadok, riskovali by porušenie a následne nevykonanie rozhodcovského nálezu v takomto konaní vydaného.⁵²

3.3 Transnacionálny verejný poriadok

„(...) *transnacionálny verejný poriadok sprostredkúva morálku a právo.*“⁵³ Zdroj transnacionálneho verejného poriadku sa nenachádza vo vnútroštátnom alebo medzinárodnom práve, je odlišný od štátov a ich právnych systémov. Je na zvážení rozhodcov, aké princípy považujú za potrebné a hodné rešpektovania. Rozhodcovia môžu uplatňovať morálne pravidlo ako súčasť transnacionálneho verejného poriadku, ktorý považujú za „hlboko zakorenený“ vo svojej mysli, pokiaľ je toto pravidlo všeobecne prijaté.⁵⁴

Korupčné konanie strán je považované za konanie porušujúce transnacionálny verejný poriadok. Prvýkrát k tomuto záveru dospel sudca Lagergren vo svojom prípade. Korupcia porušuje všeobecné právne zásady uznávané civilizovanými národmi, ktoré závažne porušujú dobré mravy.⁵⁵ Tento názor ďalej prevláda, čo potvrdzuje aj ustálené rozhodovanie rozhodcov ICC.⁵⁶

50 SRINIVASAN, D., H. PATHAK, P. PANJWANI a P. VARMA. Effect of bribery in international commercial arbitration. *International Journal of Public Law and Policy*, 2014, roč. 4(2), s. 137.

51 WILSKÉ, S. Sanctions for Unethical and Illegal Behavior in International Arbitration: A Double-Edged Sword. *Contemporary Asia Arbitration Journal*, 2010, roč. 3(2), s. 216.

52 SRINIVASAN, D., H. PATHAK, P. PANJWANI a P. VARMA. Effect of bribery in international commercial arbitration. *International Journal of Public Law and Policy*, 2014, roč. 4(2), s. 137.

53 SAYED, Abdulhay. *Corruption in international trade and commercial arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 285–286.

54 Ibid.

55 SRINIVASAN, D., H. PATHAK, P. PANJWANI a P. VARMA. Effect of bribery in international commercial arbitration. *International Journal of Public Law and Policy*, 2014, roč. 4, č. 2, s. 135.

56 Pozri bod. 188 a 189 konečného rozhodcovského nálezu ICC č. 12990 publikovaného v Final Award in Case 12990. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*. 2013. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

Pojem transnacionálneho verejného poriadku v súčasnosti zahŕňa základné pravidlá prirodzeného práva; princípy univerzálnej spravodlivosti; *jus cogens* v medzinárodnom práve verejnom; atď.⁵⁷

Transnacionálny verejný poriadok zohráva dôležitú úlohu v medzinárodnej obchodnej arbitráži. Keďže rozhodcovia nie sú orgánmi konkrétneho štátu, nemôžu sa spoliehať na verejný poriadok daného štátu. Preto potrebujú mať vlastný verejný poriadok, ktorý by bol jednoduchší, flexibilnejší a vhodnejší na prípady, ktoré oni rozhodujú.⁵⁸

Transnacionálny verejný poriadok je vytvorený prácou rozhodcov, ktorí si musia vybrať, ktoré princípy považujú za nedotknuteľné a nutne uplatniteľné.⁵⁹ Napriek tomu, že Dohovor o uznávaní a vymáhaní cudzích rozhodcovských nálezov sa nevzťahuje na transnacionálny verejný poriadok, jeho existencia a uplatniteľnosť, pokiaľ ide o korupciu v medzinárodnej arbitráži, nie je sporná.⁶⁰ Všeobecne platí, že rozhodcovia, ak čelia situácii, akou sú napríklad korupčné jednania strán, sa musia sami pýtať, či existuje nejaká principiálna zásada, ktorá by sa mala napriek všetkému, hlavne zneniu rozhodcovskej zmluvy, uplatniť.

3.4 Odsudzovanie korupčného konania ako jeden z princípov transnacionálneho verejného poriadku

Jeden z hlavných problémov nastáva v okamihu, keď rozhodcovia musia zvážiť, či odsúdenie korupcie je súčasťou transnacionálneho verejného poriadku a v prípade, že je odpoveď kladná, za akých podmienok by sa toto pravidlo malo uplatňovať. Existuje všeobecné uznanie o zákaze korupcie do takej miery, aby mohla byť považovaná za súčasť transnacionálneho verejného poriadku? Pokiaľ hovoríme o korupcii vo verejnom sektore, tak áno. Takýto záver nemožno urobiť v súvislosti s korupciou medzi súkromnými osobami.

Všeobecný zákaz korupcie štátnych úradníkov alebo iných verejných činiteľov nie je diskutabilný, obmedzenie korupčného jednania v súkromnom sektore už nie je také zjavné.⁶¹ Je zrejmé, že existuje mnoho jurisdikcií a právnych systémov, v ktorých existuje odlišný prístup, pokiaľ ide o zákaz určitých foriem korupcie v súkromnom sektore. Napríklad v niektorých krajinách, ako sú USA, Austrália alebo Kanada, je osobitne

57 MAYER, P. a A. SHEPPARD. Final ILA Report on Public Policy as a Bar to Enforcement of International Arbitral Awards. *Arbitration International*, 2003, roč. 19, č. 2, s. 9.

58 MAYER, P. Effect of International Public Policy in International Arbitration. In: MISTELIS, L. A. a J. M. LEW. *Pervasive problems in international arbitration*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2006, s. 63.

59 MAYER, P. a A. SHEPPARD. Final ILA Report on Public Policy as a Bar to Enforcement of International Arbitral Awards. *Arbitration International*, 2003, roč. 19, č. 2, s. 9–10.

60 SRINIVASAN, D., H. PATHAK, P. PANJWANI a P. VARMA. Effect of bribery in international commercial arbitration. *International Journal of Public Law and Policy*, 2014, roč. 4, č. 2, s. 138.

61 Ibid.

povolená prax, ako je tzv. influence peddling.⁶² Na druhej strane, takéto pochybné konanie je vo Francúzsku výslovne zakázané. Príkladom je práve prípad ICC č. 8891, v ktorom rozhodca konanie strany, ktoré svojimi znakmi naplňovalo skutkovú podstatu *influence peddling* vyhodnotil ako protiprávne a dohodu, ktorá bola základom pre zaplatenie odmeny za ovplyvnenie výsledku uzatvorenia zmluvy, za neplatnú.⁶³

Rozhodcovia sa dostávajú do náročnej situácie. Musia vytvoriť deliacu čiaru medzi konaniami, ktoré možno kategorizovať ako porušujúce transnacionálny verejný poriadok a konaniami, ktoré sú s ním ešte v súlade. Musia vziať do úvahy všetky okolnosti, pokiaľ ide o konkrétne nezákonné správanie. Strana, ktorá namieta korupčné jednanie musí doložiť dôkazy jasne preukazujúce takéto konanie. Až následne môže rozhodca dospieť k záveru, či došlo k prekročeniu tejto čiary. Príkladom správneho posúdenia údajného korupčného konania jednej zo strán rozhodcom je prípad ICC, v ktorom rozhodcovia posudzovali, či časť poplatku zo zmluvy, ktorá bola zaplatená poradcovi, aby zabezpečil predaj vojenských zariadení podľa zmluvy, bola použitá na podplatenie úradníkov ministerstva obrany.⁶⁴ Navrhovateľ, ktorý má povinnosť preukázať, či skutočne k takémuto konaniu došlo, však nepredložil žiadne dôkazy, a celý svoj nárok postavil na obyčajnom podozrení. Rozhodcovský senát dané konanie posúdil a dospel k záveru, že podľa rozhodného práva (v tomto prípade švajčiarske právo) nepredstavuje lobovanie súkromných spoločností za účelom uzatvorenia dohody s verejným sektorom protiprávne konanie.⁶⁵

Všeobecný konsenzus v súvislosti s odsúdením korupcie v súkromnom sektore nemožno vyvodit' z existencie vyššie uvedených medzinárodných dohovorov, pretože je pravdepodobnejšie, že pravidlá obsiahnuté v týchto medzinárodných paktach tvoria skôr medzinárodný, a nie transnacionálny verejný poriadok.

Hrozba, že samotní rozhodcovia, ako aj rozhodcovský proces, budú zneužitá na potvrdenie zákonnosti zmluvy dotknutej korupciou, poukazuje na potrebu potvrdiť, že korupcia je medzinárodným zlom a určite je proti dobrým mravom medzinárodného spoločenstva. Často sa pri tomto závere odvoláva na záver sudcu Lagergrena, ktorý je medzi rozhodcami považovaný za rozhodcovskú prax, pokiaľ ide o korupciu, ktorá vyšla najavo

62 SRINIVASAN, D., H. PATHAK, P. PANJWANI a P. VARMA. Effect of bribery in international commercial arbitration. *International Journal of Public Law and Policy*, 2014, roč. 4, č. 2, s. 137.

63 Pozri záver z rozhodcovského konania ICC č. 8891 publikovaného v ALBANESI, Ch. a E. JOLIVER. Dealing with Corruption in Arbitration: A Review of ICC Experience. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*, 2013, s. 30.

64 Pozri konečný rozhodcovský nález ICC č. 7047 publikovaný v Final Award in Case 7407. *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 1997, roč. 18, č. 1, s. 61. Dostupné z: <https://library.iccwbo.org/>

65 ALBANESI, Ch. a E. JOLIVER. Dealing with Corruption in Arbitration: A Review of ICC Experience. *Special Supplement 2013: Tackling Corruption in Arbitration*, 2013, s. 29.

v priebehu konania. V dôsledku toho sa rozhodcovia považujú byť viazaný transnacionálnym verejným poriadok, ktorého súčasťou sú pravidlá odsudzujúce korupciu.⁶⁶

Majú teda rozhodcovia povinnosť aplikovať medzinárodný verejný poriadok, pokiaľ dôjde k riešeniu otázky korupcie? Medzinárodný verejný poriadok *lex arbitri*, ktorý majú rozhodcovia v rámci arbitráže povinnosť aplikovať, môže v sebe zahŕňať rovnako aj pravidlá smerujúce proti korupčnému konaniu v súkromnom sektore. V takom prípade sú týmito pravidlami viazaní, a aby neriskovali zrušenie rozhodcovského nálezu, musia ich aj aplikovať a následne vyvodiť dôsledky pre konkrétne správanie strán.

Záver

V českom právnom prostredí sa stretávame s prístupom, ktorý považuje za základ právomoci rozhodcu rozhodnúť spor, splňujúci zákonné podmienky, rozhodcovskú zmluvu strán. Tá je zároveň jediným zdrojom možnosti rozhodcu rozhodovať podľa zásad spravodlivosti. Rozhodca nedisponuje oprávnením zvoliť si pre rozhodovanie túto možnosť. Strany v medzinárodnej obchodnej arbitráži si zásady volia predovšetkým v prípade, ak majú medzi sebou dlhotrvajúci a prosperujúci vzťah, obidve strany sú z rôznych krajín, či dokonca právnych kultúr, a javí sa im nespravodlivé a nevhodné zvoliť si určitý právny poriadok, ktorý môže predstavovať slabšie postavenie strany, ktorá nie je dostatočne oboznámená so zvoleným právnym poriadkom. To, že za takouto voľbou môže stáť aj protiprávne konanie jednej, či dokonca oboch strán je možné. Uplatnenie zásad spravodlivosti ale neznamená, že by rozhodcovia nemohli podozrenia korupčného jednania preskúmať a prípadne vyriešiť. Zásady spravodlivosti stoja vedľa práva. Hlavnou úlohou rozhodcov, ktorí podľa nich rozhodujú, je nájsť spravodlivé riešenie pre obidve strany vzhľadom na skutkový stav sporu. To, že stoja vedľa práva neznamená, že ich uplatnenie bude s právom v rozpore. Tento fakt vyplýva z viazanosti rozhodcov aplikovať verejný poriadok bez ohľadu na to, či spor rozhodujú podľa právnych pravidiel alebo na základe iných princípov a zásad. Je to práve verejný poriadok *lex arbitri*, ktorý ako prvý môže predstavovať stopku pre strany v prípade, že hľadajú únik pred negatívnymi dôsledkami ich protiprávneho konania prostredníctvom rozhodcovského konania. Mimo dosahy verejného poriadku *lex arbitri*, je záchrannou pákou aj verejný poriadok štátu, v ktorom jedna zo strán žiada o uznanie a výkon rozhodcovského nálezu. Tento verejný poriadok je však pre rozhodcov neznámy, keďže v procese riešenia sporu nemusia vedieť, a spravidla ani nevedia, kde bude o uznanie a výkon žiadané. Vplyv *lex arbitri* je preto významným faktorom pre vyvodenie dôsledkov korupčného konania rozhodovaného podľa zásad spravodlivosti.

⁶⁶ SAYED, Abdulhay. *Corruption in international trade and commercial arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 289.

Rozhodcovia majú, aj napriek zmocneniu od strán rozhodovať podľa zásad spravodlivosti, povinnosť skúmať a aplikovať verejný poriadok, predovšetkým medzinárodný. Je všeobecne akceptované, že medzinárodné spoločenstvo odsudzuje akékoľvek jednanie súvisiace s korupciou, či už vo verejnom alebo v súkromnom sektore. Pravidlá obsiahnuté v jednotlivých medzinárodných dokumentoch sú súčasťou medzinárodného verejného poriadku. Z tohto dôvodu sú aj rozhodcovia povinní ich aplikovať. Odsúdenie korupčného konania je rovnako súčasťou transnacionálneho verejného poriadku, ktorý je medzi rozhodcami uznávaným inštitútom.